

CABAYONG TABLA: ESTUDI I TRADUCCIÓ D'UN ROMANÇ FILIPÍ DEL REGNE DE VALÈNCIA (II)*

Isaac DONOSO
isaacdonoso@ua.es
Universitat d'Alacant

CABAYONG TABLA.
Buhay ni
Principe don Juan
Asin ni
Princesa Dña. Maria
Sa Cahadean nin Valencia asin Asturias

CAVALL DE TAULA.
Vida
del príncep en Joan
i
la princesa na Maria
dels regnes de València i Astúries

Segunda parte

Segona part

Tara ining olay caining bandolero
dimo pag lucohon an camugtacan co
pag ca an buhay co gñonian lucohon mo
sacong popogoton an saimong payo	257	Ho tenia molt clar el malvat bandoler:
«No tracteu d'enganyar-me en aquest estat
puix si en la meua vida quede traït
el vostre cap caurà rodant».
Ini an inolay ni Dña. Maria
o sacuyang mahal maniuala ica
an sacuyang bugtac na minsan Villana
an sabi co saimo gñonian saro sana	258	A la qual cosa va replicar na Maria:
«Oh, estimat meu, us suplique creure
en alguna ocasió he estat maleïda
però aquest fet ara és passat».
Sinda nag orolay na orog carahay
alagad sigue sana an saiyang tagay
sagcod di na burat an saiyang buhay
duman man sa dua sia naca damay	259	La conversa així va anar passant
mentre seguia bevent de la copa
fins que no va quedar ni l'última gota
al costat dels altres dos s'engolfa.
Can aso maquita nin princesang mahal
an saindang buhay magña camugtacan
tolos humanali saiyang dinolagan
isay man sinda daing naca aram	260	Quan va veure la princesa noble
la situació que se li presentava en vida
ràpidament va sortir d'aquella angoixa
sense que per ningú pogués ser percebuda.
Cundi de nia aram idtong cahadean
can seya humale duman caidong lugar
sia nag lalacao laog nin cadlagan
dai nia naaraman an padudumanan	261	Ella no coneixia aquell regne
quan va deixar aquella presó
va caminar dintre del bosc
sense saber per on caminar.
Can asu omabot nin pag oomaga
na an salangsagñan ay maliuanag na
tolos huminanap masacatan nia
saro bagang cahoy marambong an sangra	262	Quan va arribar l'alba
i els contorns van prendre claredat
va buscar un lloc en què grimpar
un alt arbre ple de branques.

* La primera parte del texto se publicó en la RLM, 28, pp. 33-67.

- Sa herac nin Dios nin Virgen na poon sa lugar na idto sia naca sumpung saro bagang cahoy na orog carambong an saiyang buhay nag isip canayon 263 Per la gràcia de Déu i la Verge aquest lloc va poder per sort trobar un alt arbre dels contorns absent on pensar sobre la seua pena.
- Sa cahoy na idto nagsacat na sia duman ominontoc sa puro na baga tolos tuminocao sa maogmang sagña asin huminigda nagtorog man sia 264 Per la fusta va tractar de grimpar arribant fins al més elevat es va asseure a les branques l'alegria la va dur al descans.
- Bayaan co ini iyo cong balican idtong magña burat saiyang binayaan asu maolian an saindang buhay naca aram sinda halangcao na an aldao 265 Per un moment la deixaré dormint per tornar a aquells tres borratxos que quan es van despertar per fi el sol ja estava al cim.
- Can asu magbagñon mana an princesa tolos nagñag lacao princesa hanap na ini an inolay nin saro sainda ma idea nangad dinolagan kita 266 En despertar-se no van veure la princesa i van saber de la seua estratègia llavors un d'ells va afirmar que: «Ja tenia ella de deixar-nos idea».
- Caya an marahay nahapon ta tolos sain man na reino kita macaabot cun satong masompong an saiyang lauog tolos na dacopon potlan ta nin liog 267 «Aleshores el millor serà buscar-la en qualsevol regne on s'amague si som capaços de trobar-la amb facilitat el seu cap rodarà».
- Ipag pa digdi co naman ki Maria itaas nin cahoy na orog caogma tara ining aldao gñonian man lontoc na itaas nin cahoy sia man torog pa 268 Permeteu regressar a Maria dolçament sobre l'arbre reia i quan començava el dia sobre l'arbre dormia.
- Na nag caiyo man may nag abot duman na tolong principe na orog camahal si Don Pedro baga asin si Don Roman ining icatolo gñaran si Don German 269 Fins que algú es va presentar tres prínceps d'alta dignitat un en Pere i l'altre en Romà i el tercer anomenat en Germà.
- Sa lugar na idto sinda naglilibot magña buquid lantad saindang inabot sinda nagñagñayam gamgam magña hayop cadlagan na idto saindang sinosohot 270 Per aquests contorns s'havien endinsat fins i tot a la muntanya profunda un animal salvatge estaven buscant i per això recorrien el bosc.
- An cahoy na ini na pinag sacatan ni Dña. Maria na orog ca mahal sa tognod man baga nin siyang tucauan iguang sarong gamgam nag tutugdon duman 271 A l'arbre llavors s'acosta proper a la noble na Maria i s'allotja al costat d'ella un ocell de la major vàlua.
- Ining nagñabayong tolong mag amigo pagabot sa tognod can cahoy na idto nag tigñag man duman ining si D. Pedro saiyang na kita gamgam na ecaro 272 Galopaven a cavall els tres amics quan a l'altura de l'arbre van arribar llavors cap amunt en Pere va mirar veient l'ocell com Ícar.
- Olay ni D. Pedro magña caibahan saindong hiligñon ini gñaningg gamgam 273 Assenyala en Pere: «Amics meus, heu de mirar quin és aquell ocell»,

- tara can mahiling gñani ni D. Roman
saiyang tinirador gamgam tinamaan
- quan aquell el va veure en Romà
el va disparar i quedà liquidat.
- Tolos na nahulog na gadan man sia
duman man nagtogpa daghan nin princesa
dai man nagaram an torog sa sagña
saiyang pagtorog gñonian ta hanoc pa
- 274 Es va desplomar mort l'ocell
prop d'on jeia la bella princesa
encara que no es va despertar ella
de tan profund com el somni era.
- Can asu an gamgam na dai na holog
ining si Don German sinacat padagos
tara ining gamgam saiyang naabot
duman nia nakita an maogmang lauog
- 275 Com que l'ocell al final no va caure
decideix grimpar en Germà per agafar-lo
aconsegueix arribar a la peça en trofeu
i veu tan meravellosa faç en silenci.
- Tolos huminilig an gamgam dara na
asin nia binogtac sa togñod man ninda
tara ining tolo gñonian mariboc na
dahil caidong gamgam saindang nacoa
- 276 D'aquesta manera s'obté l'ocell
que posa origen a la disputa
ja que els tres s'enfronten en lluita
per a qui seria el premi.
- Olay ni D. Pedro sacuya man iyan
acong nacahiling D. Roman nagtaram
iyan man sacuya acong nacagadan
olay ni D. German dai mangyari iyan
- 277 En Pere va dir: «Això em pertany,
jo el vaig veure»; respon en Romà,
«Com que jo el vaig matar ha de ser meu»,
en Germà va sentenciar, «Jo ho vaig fer».
- Aco an nagsacat sacuyang kinoa
itaas nin cahoy na halangcao бага
tara idtong tolo asu mariboc na
gñonian na pagmata mahal na princesa
- 278 «Jo vaig grimpar per agafar-lo
a aquest arbre d'altíssima cresta»,
els tres discutiren amb gran escàndol
i despertaren la princesa.
- Sa isip boot nia an olay bandolero
sia pighahanap sa lugar na idto
can asu mahiling na idto man baco
saiyang pinagmasdan sn riboc na gayo
- 279 Pensava que era aquell bandoler
que per aquells llocs la buscava
però quan va veure de qui es tractava
es va dirigir a inspeccionar la bullícia.
- Si D. Pedro бага ini an inolay
con isay saindo an makigadanan
tara sa princesa naghilig na duman
can idto makita sinda natiebahan
- 280 En Pere com segueix continua:
«Qui el vulga haurà de lluitar»,
mentrestant la princesa els escolta
fins que la veuen i es detenen.
- Can oras na idto can asu makita
magña cagayonan caining princesa
ining si D. German ini an olay na
aco an nagsacat sa saiya бага
- 281 Quan aleshores descobreixen
la bellesa que posseïa la princesa
en Germà s'avança de pressa:
«Jo sóc qui va grimpar als cims».
- Pagtaram nin siring sinda nagiriual
an saindang cusog pina luas duman
espada guinamit na nag boronoan
tolos nag patahao an princesang mal
- 282 Al mateix temps que això deia
tots s'entaulen en barallada desfeta
amb espases el millor que es poguera
fins que la princesa els increpa.
- Ini an inolay sa sainda бага
camong magña mahal mag ontoc na muna
an sacuyang buhay gñonian masain pa
con sa saindong mahal na camot na
- 283 Així anunciava el seu al·legat:
«Heu de parar immediatament,
és que no veieu que la meua vida
ara està en les vostres mans?»

- Tara ining tolong mahal na principe
Floserpidang mahal sa samuya digdi
suco na po baga mag sosonud cami
sa saimong pag boot na maca uiuili
- Samong caisipan gñaning matiuasay
na mahale baga samong caribocan
asin romayó man an siring na bagay
sa samuyang tolo magña camugtacan
- Ini an inolay ni Dña. Maria
siring cainiho na magñalas sinda
an para sa saco camo ay mahal na
gñonian caning oras gusto cung maquita
- Gñonian camong tolo halion na gayo
an saindong bado sa hauac man nindo
asin pa an armas na espadang tolo
legen asin medias sapatos na gayo
- Na duman sa bulod may cahoy na dua
iguang sarong gamgam na sacong naquita
igua man nin gacod gamgam na Aguila
na idto an saco gusto cong macoa
- An saiyang bitis igua nin gacod man
na magña diamante asin pa bulauan
saindong coahon duman cadtong lugar
digdi sa sacuyá nindo ipresentar
- Con si-isay baga sa saindang tolo
maca coa cayan iyan man bayong co
na madara gñonian digdi sa tugñod co
sia an maguiguin sacuyang esposo
- Can asu madagñog an siring na olay
nagñag hubá tolos can oras na iyan
sinda gñaning tolo nagñag orombasan
gñaran na Aguila an gacod bulauan
- Tara can maquita caning princesa
na inihong tolo harayó na sinda
can oras man sana isinolat na nia
gubing nin principe cundi saro sana
- Saiyang pinili an orog carahay
gubing nin principe na orog camahal
can icasulot na an gubing na iyan
lalaki na baga saiyang camugtacan
- An saiyang buhay can maca bulos na
tolos na hinogcot an sarong espada
- 284 Van respondre els tres nobles prínceps:
«Flocerpida adorable davant ens presentem
sense demora com a servents ens rendim
per a la vostra alta veneració».
- 285 Tornem a l'assossec d'abans
abandonant l'enfrontament
deixant al marge com escarment
en nosaltres tres el desassossec.
- 286 Davant la qual cosa va dir na Maria:
«Perquè ho tingueu a meravella
als tres molt bé vull per parella
ara el meu gust és veure-vos».
- 287 «Llavors els tres us heu de desprendre
de les peces que amaguen els cossos
fins i tot les armes i espases també
així com les mitges, sabates i cuirs».
- 288 Hi ha a la muntanya dos arbres
on vaig veure un altre dels ocells
també hi havia allí una de les àguiles
que és del meu gust aconseguir.
- 289 En les seues urpes duu agafats
divers objectes de valor i diamants
heu de marxar a aquell lloc
per a davant meu allò presentar.
- 290 Qualsevol de vosaltres que puga
aconseguir aquell ocell i presentar-lo
davant meu tindrà en recompensa
que el prenga per espòs.
- 291 Quan van escoltar aquelles paraules
frenèticament van quedar nus
i els tres van seguir en el seu món
per aquella àguila daurat assumepte.
- 292 Quan va observar la princesa
que ben allunyats els tres caminaven
va agafar ràpidament les indumentàries
dels tres prínceps despullats.
- 293 Amb la més bella es quedava
com un príncep noble disfressada
quan d'aquesta manera es va vestir
home sens dubte aparentava.
- 294 Quan el seu aspecte va quedar preparat
es va apropiari igualment d'una espasa

- an duang cabayo pinag ranihan nia
saiyang guinadan na tolos man sana
- Saiyang quinoa an sarong cabayo
sia suminangcay pina lacao idto
cabaing nin doros dalagan na gayo
saiyang pinonta an Granadang reino
- Sa lugar na idto can omabot sia
sa laog ni reino caining Granada
an mahal na hade linobong pa sana
na caya man duman naririboc sinda
- Na nag ca sararo duman sa palacio
Ssnda gñani bagang magña Consejero
magña Marques Duques patin Caballero
na titipon duman can oras na idto
- Can oras na idto pinag orolayan
sa nangyaring ini sa sainda duman
can asu magadan ining hadeng mahal
daing mag cacapot caning cahadean
- Talaga nin Dios sa sainda duman
iguang sarong voces, voces na malambay
sa pag catiripon duman cadtong lugar
an voces na idto ini an inolay
- Saindang orolay pondohon na muna
digdi caining reino gñonian lomuas na
sainding sabaton nag dagñadang бага
an sarong Principe na orogcaogma
- Can asu madagñog nin magña Consejo
an sinabing siring na gñaya milagro
idto man cabotan nin Dios Eterno
digdi sa satuya maguin hading bago
- Na tolos man gñani huminilig sinda
sa palacio real garo sarong tropa
sa luas nin plaza an saindang punta
magña caogmahan sabihon pa бага
- Tara an princesa can oras na iyan
siyang na heling an tauong cadaclan
saiyang na sabat doman cadtong lugar
nagñalas na gayo an saiayang buhay
- An corahao бага saiyang na dagñog
satong ipag ogma na mabuhay lugod
an nag dadagñadang na bagong omabot
hade na Granada na maogmang orog
- per aproximar-se als dos cavalls
i matar-los d'una estocada.
- 295 Va agafar el cavall que quedava
per galopar i córrer ben lluny
duta per la fortalesa del vent
fins a les portes del regne de Granada.
- 296 Quan va arribar a aquest lloc
a l'interior del regne de Granada
el noble rei acabava de morir
i grans revoltes s'esperaven.
- 297 Tots estaven reunits al palau
allí estaven tots els consellers,
marquesos, ducs i cavallers
en aquelles hores d'enrenou.
- 298 Es preguntaven llavors què es faria
en aquella situació tan compromesa
una vegada que l'estimat rei moria
al regne sense herència.
- 299 En veritat Déu decidirà per ells
i així escolten veus, veus del silenci
en aquell lloc per tots concorregut
i això va ser el que les veus van dir.
- 300 «Pareu de parlar per un moment
puix des de fora d'aquest regne
s'aproxima per a ser benvingut
un magnífic príncep elegit».
- 301 Aquelles paraules va escoltar el Consell
pensant certament que era miracle
voluntat procedent de Déu etern
per a un nou rei coronat rebre.
- 302 Es prepara doncs la comitiva
al palau reial com gran tropa
als afores de la plaça s'aproxima
amb grans mostres d'alegria.
- 303 Llavors la princesa en aquella hora
reconeguda va anar per tota la munió
que havent estat trobada en aquest lloc
en meravella va convertir la seua vida.
- 304 Heus aquí com escoltava el clam
benaurances per la vinguda
puix reconeguda ha de ser la visita
com a rei de Granada de seguida.

- Gñonian nagñag dolos an tauong cadaclan 305 Se li aproximava molta gent
magña caballero asin camahalan eren tant cavallers com reis
sinda nagñag luhod sa tugñod nin mahal de genolls posats endavant
anan sinda gabos nag tao nin galang amb signes de respecte conscient.
- Ining nag cabayo tolos lunogsad na 306 Va descendir llavors del cavall
pina salamatan an tauong gabos na donant gràcies a tots els congregats
asin ta nag hapot sa sainda бага i passà després a testimoniatge jurat
ini an inolay gñonian sa sainda amb paraules que a continuació van.
- Tabi po saindo magña camahalan 307 «Els suplique disculpes, excel·lències,
dai ipag dara magña caolagñan i que no es prenguen inconvenients
con isay man nindo an inanyayahan veient com complimenten el visitant
can dacula nindong magña caogmahan amb tantes mostres d'hospitalitat».
- Ini an olay nin magña Consejo 308 D'aquesta manera respon el Consell:
an dara ming ogma sa camahalan mo «Portarem alegria a la vostra majestat
asin corona patin man an cetro perquè li donem la corona i el ceptre
sa saimo poon samong itatao de bona voluntat és vostre».
- An mahal na Dios iyong may cabotan 309 «De Déu altíssim és la voluntat
na iyong cagtugdas caining quinaban en aquest món ha de ser obeït
cayá dai ca pó sa samo somuhay seguim-lo doncs per tal motiu
saimong acoon ining camahalan heu d'acceptar aquests signes».
- Can asu mag acó isabi an gñaran 310 Va quedar acceptada la coronació
si D. Mariano iyo saiyang sinay-say en Marià els va dir el seu nom ara
gñonian ominorog magña caogmahan grans celebracions es festegen
dagos nagñag puli sa palacio real caminant cap al palau reial.
- Sabihon pa бага an daculang fiesta 311 Diguem que hi va haver una gran festa
igua nin torneo asin man comedia incloent també torneig i comèdia
an bilog na reino gabos nag oogma el regne sencer va explotar d'alegria
na sa hadeng bago sa pag cocorona pel nou rei amb coronació feta.
- Bayaan co ini iyo cong balican 312 Deixaré aquesta història per un moment
an tolong principe na orog camahal per tornar als tres prínceps candorosos
sabihon pa бага magña capagalan diguem que roina estona havien sofert
pag hanap sa gamgam di man na sumpogñan buscant aquell famós perdut ocell.
- Saen man na lugar saindang hinanap 313 Per tots els llocs havien buscat
cadlagan na idto saindang tinahac fins i tot en el més profund del bosc
gamgam na aguila na may gacod nangad una àguila que tingués un llaç
dai man nacoa con saen namugtac enlloc trobat aquell animal.
- Can dai nacoa an sinabing gamgam 314 Òbviament no va aparèixer l'ocell
sinda nagñag balic sa princesang mahal i al costat de la princesa van regressar
can dai maquita duman cadtong lugar en veure que no hi era al seu lloc però
sabihon pa бага magña caangotan més sufocats encara es van quedar.
- An saindang bado gñonian quinoa 315 Llavors van anar a buscar les robes
can asu maheling duadua na sana i van veure que solament dues restaven

- cabayo siring man idto man gadana
asin man an saro gñonian man dai na
- Sabi man nin saró iyo si D. German
quita gñaya digdi iyang quinauatan
caidto man бага Amazonang palpal
atayang hanapon saen man na lugar
- Tara si D. Pedro ini an inolay nia
gñonian caining oras anong guibohon pa
cadtong sarong tauo lolong masiuaua
luba co saiya sarong engcatada
- Si D. Roman naman an olay iniho
an saiyang bugtac masque pa demonio
con sia бага na masumpogñan co
mag babayad sia sa sacong totoo
- Tara ining gubing duman na natada
tolos na sinolot cainihong dua
ini an sinabi dai ma puli sinda
sagcod di maquita idtong masiuaua
- Bayaan co ini iyong idagos na
ining piling mahal si Dña. Maria
mag poon pag duman pag sacat man nia
sa cetro corona sa reinong Granada
- Can sia idto na nag ca pirang aldao
na sia na бага nag hahadeng tunay
sa bagui sa aldao firme an pag arang
sa Dios sa Lagñit qui Virgen na mahal
- Na sa aroaldo firmeng nag sisimba
iyo an pamibi Rosario ni Maria
na nag pasalamat sa Dios na ama
sa herac saiya na daing casama
- Can asu omabot saro bagang aldo
an tolong retrato saiayang na bocsan
can idto maquita saiayang na romdoman
buhay ni D. Juan na saiyang mal
- Can oras na idto tolos inapod nia
an sarong soldados capitan na guardia
an magña retrato saiayang quinoa
sa sacong pag boot cuyogon mo sana
- Saimong ibogtac an magña retrato
na duman sa puerta cainihong reino
na inihong saro sa puerta postigo
an saro na naman sa puerta Santiago
- dos cavalls morts restaven allà
i l'altre desaparegut en el no-res.
- 316 Va exclamar en Germà el fet:
«L'engany ens ha pres bé el pel
a aquesta miserable amazona
hem de trobar en qualsevol lloc».
- 317 En Pere va argumentar llavors:
«Què podem fer en aquest moment
amb aquest assumpte tan turbulent
a mi em sembla que està encantada».
- 318 També en Romà va assenyalar:
«Encara que aquella siga un dimoni
si és que per sort la trobem a la fi
sens dubte que em pagarà el compte».
- 319 Les robes que havien quedat
van ser vestides per ambdós
van dir que mai regressarien
fins que no tingueren l'ocell atrapat.
- 320 Deixem-los aquí per un temps
perquè torne a l'astuta na Maria
en els temps que alçada es veia
amb ceptre i corona de Granada.
- 321 Ja havien passat alguns dies
des que el rei va ser proclamat
es passava nit i dia resant
a la Verge i Déu al capdamunt.
- 322 Cada dia acudia a la missa
per resar el rosari de Maria
a Déu pare donar súplices
per les desemparedes ànimes.
- 323 Va arribar un dia que va obrir
els tres retrats que encara posseïa
van tornar records quan els va veure
dels mals del seu estimat en Joan.
- 324 Per aquell motiu va sol·licitar
a un soldat capità de la guàrdia
tots els retrats li va mostrar:
«Espere que obreu com dic».
- 325 «Heu de col·locar aquests retrats
en totes les portes del meu regne
aquest haurà d'estar al costat de la porta
aquest altre a la porta de Santiago».

- Tara an icatlo sa puerta Real duman mo ibugtac an retratong iyan magña saragento na tugonon mo man bantayan na gayo dai ma atian 326 «El tercer a la porta Reial així es col·locaran aquests retrats els sergents seran informats de mai deixar de vigilar-los».
- Na sa magña guardia sabihon mong gayo327 A tots els guàrdies igual els diu dai pag bayaan an tolong retrato de no descurar els tres retrats ningú na iguang mag heling isay man tauo que qualsevol que gosara mirar-los darahon sacuya aco an talao davant la seua presència seria dut.
- Ining ping botan tolos quinoyog nia 328 L'ordre va ser finalment aplicada an tolong retrato magayonon бага els tres retrats eren de tal belleza an si-isay paman tauong maca quita que qualsevol que els mirara isip ninda boot gñonia na oogma en ànima i ment s'impresiona.
- Dai pirang osip aso sarong aldao 329 Un dia sense fer massa soroll ining si Cleopardo na ca abot duman per allí Cleopardo va arribar na con saen sia na haleng banauaan des d'una ciutat allunyada sa reinong Granada inabot an lugar fins al regne de Granada.
- Sa laog nin reino na ca laog sia 330 Va passar a l'interior del regne sa sinabing pinto saiyang na quita i en entrar a la porta veia an sarong retrato na orog caogma aquell retrat d'excel·lència gñonian na ticbahan an isip boot nia que de seguida el cor inquieta.
- Can oras na idto di nia na pugolan 331 No va poder controlar-se llavors na saiyang gñuso ini an inolay i per la boca va sortir en tempestat abaa na бага o sacuyang mahal «Oh, la lloada que m'embaladeix, saen dao na lugar ica nag eestar en quin lloc ara estàs?»
- Sa lugar na idto pig mamasdan sia 332 Va ser prou en aquell moment cadtong yaon duman na soldadong guardia perquè un soldat de la guàrdia tolos na dinoloc pig ranihan бага se li acostara sobtadament asin man quinaptan an sarong camot nia i les seues mans retinguera.
- Tara an soldado an olay iniho 333 El soldat el va posar al corrent: quita mag iiba duman sa palacio «Heu d'acompanyar-me al palau», ini an inolay gñani ni Cleopardo a la qual cosa Cleopardo va dir: duman sa palacio anong guibohon co «Què al palau he de fer?»
- Ini an inolay caining soldado 334 Va tornar a insistir el soldat: simong maisihan duman po amigo «Ho sabreu quan arribem, amic», nag sunod man tolos iningsi Cleopardo davant la qual cosa va desistir an saiyang isip na ririmmullino Cleopardo bastant inquietat.
- Can sa palacio na naca sacat бага 335 Una vegada arribats al palau sa mahal na hade inatubang sia fou portat davant el monarca: oya po an tauo retrato hineling nia «Aquest home s'ha fixat en el retrat sa saimong tugñod sacuyang dinara davant la vostra presència ací està».
- Tara ining hade an olay iniho 336 Així va ser com el rei el va rebre: gñaya tampalasan na lolong na tauo «Bastard i miserable home eres

- gñonian na panahon marhay na totoo
sa sacuya baga pag caheling simo
- maleïts queden tots els dies
fins que per fi ens vegem».
- Gñonian haen palan mahal na princesa 337
saimong hinabon saen mo dinara
ta bacong matanos an simong pagcoa
sa sarong principe na taga Valencia
- «On vas deixar la bella princesa
que vas robar, digues-me on l'has duta
perquè els paranyts no van ser bons
amb l'honorat príncep de València».
- Ini an sinimbag gñonian ni Cleopardo 338
o mahal na hade na pinopoon co
daing ica simbaga an pobring buhay co
sa saouyá baga can magña hapot mo
- D'aquesta manera demanava Cleopardo:
«Oh, et suplique monarca adorat aleshores
que en la tortura de la meua pobra vida
no puga donar-vos més dades».
- Nag simbaga man tolos an hadeng halangcao 339
can asu madagñong na siring an olay
soldados inapod can oras na iyan
gñaya darahon nindo sa carcel an palpal
- El rei finalment va reaccionar
després d'escoltar tan nècies paraules
de manera que als soldats crida:
«Emporteu-vos-el a la presó més roïna».
- Sa madaling osip pina-cumpisal sia 340
noodmá sa aga dai mag sasalá
pogotan nin liog sa tahao nin plaza
asin man tutugñon bilog na buhay nia
- Fàcil serà que quede confessat
perquè demà siga decapitat
que li tallen el cap a la plaça
i que el seu pagament quede liquidat.
- Magabat na gayo sentenciang halangcao 341
si-isay man duman an macaca suay
can oras na idto pinag pa cumpisal
gñaran na capilla dinara na duman
- La més greu de les sentències
a la qual ningú pot contestar
en aquelles hores es confessarà
perquè a la capella el duran.
- Dai pirang osip can ca inagahan 342
an oras alas dies cadto bagang aldao
saro bagang hurno tolos guinatogñan
na tolos man sana tinotong an buhay
- Sense repetir-ho dues vegades
a les deu del matí
a foc és posat el delinqüent
i cremat el seu cos per complet.
- An bilog na reino gñonian nagtaca 343
dahil sa nangyari magabat na pina
nagñag oorolay tauo sa Granada
di ninda ma-isip con ano an sala
- Tot el regne estranyat caminava
per l'escena tan horrorosa esdevinguda
als carrers la gent de Granada
quin havia estat el pecat es preguntava.
- Dai pirang aldao ominabot na man 344
tolong bandolero duman cadtong lugar
na saindang harap an prinsesang mahal
sa reinong Granada sinda an ca duman
- Fins que va passar el temps
i arriben al lloc els tres bandolers
enfront d'ells la princesa espera
al regne de Granada la seua fúria.
- Asu maca laog bandolering sadya 345
nin si pag tingcalag saindang naquita
an retrato baga caining princesa
atubang man gñani gñonian sa sainda
- Quan els tres bandolers van entrar
allí es van quedar a la porta mirant
de la princesa el magnífic retrat
que allí mateix se'ls apareixia.
- Tara an inolay cadtong na enot na 346
helgña baya nindo magña pag iriba
an sarong retrato na orog caogma
an retratong iyan si Dña. Maria
- El primer va dir: «Ací mireu,
companys, això és d'admirar
en aquest retrat em sembla imaginar
la pintura de na Maria».

- Ay gñaya totoo olay nin dua man daing iba cundi si Mariang mahal tara an nag masid sinda pig libutan can magña soldado duman nag babantay
- Ini an inolay caining soldado o magña guinoo magñag iba camo mag duduman quita sa real palacio sa mahal na hade si D. Mariano
- Magña tampalasan ini an inolay ano dao ta siring ano bagang dahilan olay nin soldado sa saindo duman duman sa palacio nindo ma araman
- Sa madaling osip dinara nangad sa mahal na hade ining magña langcas can asu man baga idto matalastas magña guibo ninda sa magña maliuag
- Tolos nagñag lacao an tolo ca tauo sinda man caabay nin sarong soldado gñonian isinacat duman sa palacio an saindang isip mariboc totoo
- Ini an inolay caining sargento o vuestra alteza na pinopoon co onihong pong tolo gñonian caibo co sinda huminilling duman sa retrato
- An mahal na hade dai nangad na sala an talaga sinda magña masiuuua sinda omatubang sa sacuya baga na sa tauong mahal tolos hinapot na
- Gñonian haen na palan an sarong daraga saindong binagat aldao na enot pa na sa buquid baga saindo dinara sa saindo baga sako ipaquita
- Ini an inolay caning bandolero o hade pong mahal según sa hapot mo na idtong daraga na lolong na tauo huminale sia can cami ma lagño
- Tara ining hade an olay na naman iyo an marahay sa saindo gñonian oras nin pag bayad an tauong may otang na sa tauo bagang pinaqui otagnan
- Ta iyan casalan sa Dios na mahal guibong daing data digdi sa quinaban
- 347 «És veritat», van respondre els dos, «Només la bella Maria pot ser», al temps que el miraven com babaus envoltats per soldats van ser tots.
- 348 Així es van explicar els soldats: «Cavallers, ens heu d'acompanyar perquè han d'anar al palau reial al costat del noble rei en Marià».
- 349 Van quedar ben sorpresos: «Es pot saber per quin motiu?», a la qual cosa els soldats van dir: «Sereu informats quan arribeu al palau».
- 350 De seguida van conduir doncs als bastards davant el noble rei parlant estaven sobre les seues fetes i les penes que els podrien caure.
- 351 Els tres homes de pressa són escortats pels soldats fins a l'interior del palau penombres es van figurar.
- 352 Llavors va iniciar el sergent: «Us comuniqui, oh, sa alteza, que aquests tres que ara conduïsc mirant el quadre estaven».
- 353 «El noble rei no es va enfurir aquests en veritat són els tres necis permeteu-los que em confronten i així la noblesa es va esclarir».
- 354 «On heu deixat la xiqueta que fa temps va ser capturada que us vau endur a la muntanya? Ara vull que me la mostreu».
- 355 Llavors van respondre els bandolers: «Segons la qüestió diguem, oh, rei apreciat, aquesta xiqueta ens va fer gran engany i va fugir quan caminàvem borratxos».
- 356 A la qual cosa el rei els va respondre: «Sent d'aquesta manera el millor és que pagueu per aquesta obligació com es paguen els deutes contrets».
- 357 «Doncs això ha estat pecat de Déu les dolentes coses fetes sense raó

- gñonian camong tolo an saindong buhay
iyo an nag hanap sarong cagadanan
- així que les vostres tres vides avui troben l'expiració».
- An magña soldados inapod na gayo
gñaya darahon ini calabuson nindo
ining bandolero na tolo catauo
sa aga bitayon iyong pag boot co
- 358 Per la qual cosa va cridar als soldats:
«Agafeu-los i que queden ben lligats
aquests tres bandolers fastigosos
de matí espere que siguen ajusticiats».
- Can oras na idto ilinaog nangad
carcel na madiclom idtong tolong langcas
an gabos na tauo duman nag gñagñalas
dahil sa sentencia na orog ca gabat
- 359 A aquesta hora van ser tancats
a la presó més fosca els tres
tota la gent es preguntava per què
una sentència tan gran hi hagué.
- Dai man na haloy nag abot an aga
an tolo ca tauo tolos na quinoa
dinara man tolos sa tahao nin plaza
can oras na idto binitay man sinda
- 360 No va tardar a arribar el matí
i fàcilment als tres homes
duen fins davant de la plaça
sentenciades les hores.
- Sabihon pa baga magña catacutan
sa bilog na reino tauong si-isay man
na dai pa baga na guiguin sangbulan
sia nag pa solo asin nag pa bitay
- 361 Diguem que va causar gran temor
en tot el regne aquella decisió
perquè en menys d'un mes de termini
cremes i justícia amb molt d'horror.
- An gabos man duman magña consejero
isip asin boot nag gñalas na gayo
an siring na bagay ay gñaya dao ano
an sa isip boot caning hadeng bago
- 362 Van discutir per això els consellers
estranyats en ànima i intel·lecte
perquè allò havia ocorregut
per aquest nou rei l'efecte.
- Bayan co ini ibalic co naman
sa tolong principe na orog ca mahal
saindang inabot can sinda mag lacao
ining sinsabi Granadang cahadean
- 363 Deixem això i tornem ara
als tres prínceps escarmentats
que finalment van arribar
a aquest regne de Granada.
- Na dai man ninda idto na ligñauan
nin si magña nangyari sa saindang buhay
sainda guinibo bacong catanosan
caidong daraga orog camahal
- 364 Encara no havien pogut oblidar
el que els havia ocorregut abans
quedar de tal forma humiliats
per xiqueta tan innocent.
- Caya na olay-olay sinda gñaning tolo
sa madaling osip inabot na gayo
pinto nin Granada saro bagang reino
maogma an buhay can tolo ca tauo
- 365 Passaven els dies passejant
buscant-la per tots els costats
i a les portes del regne de Granada
els homes queden alegrats.
- Ta duman sa lugar na na sasabitan
caining retrato na orog camahal
an saiyang bugtac magña gagayonan
sa lamesa sia duman nag totocao
- 366 En aquell lloc van trobar
la bellesa del famós retrat
fet que cridava a meravella
a la taula asseguda apareixia.
- Ining si D. German iyong naca quita
tolos na inapod saiyang caiba
d. Pedro D. Roman camo baya madia
an sarong retrato saindong lilingya
- 367 En Germà primer el va veure
als companys llavors va avisar:
«En Pere, en Romà, veniu aquí»,
cap a l'estrany retrat va assenyalar.

- Tara si D. Pedro an olay iniho saindong heliḡñon o magña amigo idtong amazona an lauog na gayo sa satuya baga sia an nag lubo
- Ining si D. Roman ini an inolay talaga manangad na sia nang tunay an saiyang quihas magña camugtacan na dai man sia ḡñonian maribayan
- Asu sainda na idto man maquita dinoloc man tolos soldados na guardia an tolo catauo ḡñonian pig hapot na ini an sinabi ḡñonian sa sainda
- Tabi pó saindo magña camahalan na magña principe na orog camahal aco bagang ini nag tataong galang con ano an tuyo sa retratong mahal
- Ining si D. Pedro an olay iniho sa samuya baga tolos isabi mo rara an capitan an olay iniho ining isasabi dagñagon na gayo
- Na an samong hade sa laog nin reino mahal na monarca na si D. Mariano sa samuya digdi pig botan na gayo dahilan man dian sinabing retrato
- Isay dao na tauo na digdi man ḡñaya sa retrato ḡñonian dian na cometa mag poon sa mahal ocon sarong duchá duman sa palacio samo ipag iba
- ḡñonian caining oras camo man na tolo saindong heniling mahal na retrato bamos ḡñaya quita mag lacao na gayo na quita mag sacat duman sa palacio
- Nag simbag na naman an tolo catauo con siring man ḡñaya dagos quitang gayo olay ni D. Roman asin D. Pedro mahal na Capitan salamat saimo
- Dai man nahaloy nagdagos na sainda sa Palacio Real na ki atubang na nagtao nin galang ó Vuestra Alteza an mahal na Hade tolos nagsimbag na
- Tara an i-nolay nin Hadeng halangcaw arin bagang Reino arin na Banwaan
- 368 Davant d'aquest va dir en Pere: «Amics meus, heu de mirar això de l'amazona aquest és el rètol per la qual vam ser burlats».
- 369 Llavors en Romà va continuar: «Tens raó és ella en veritat de segur perquè en la seua gràcia i pulcritud no se li pot comparar al món ningú».
- 370 Quan alhora es va presenciar allò apareixen els soldats de la guàrdia i agafen els tres en gran confusió com segueix a continuació.
- 371 «Excuseu-nos, benvolguts nobles prínceps que sou tan respectats, quines són les intencions aquestes d'observar el retrat de bellesa?»
- 372 Llavors va replicar en Pere: «Explicacions se'ns donen primer», a la qual cosa el capità digué: «Escolteu declaració aleshores».
- 373 «El rei present del nostre regne l'adorat monarca en Marià ens té com a principal mandat controlar aquest retrat».
- 374 «Qualsevol que a veure es detinga el retrat com si es tractara d'estel ha de ser dut ràpid en presència del nostre rei al palau amb vida».
- 375 «Atès doncs que ara vostès tres s'han entretingut avui en el retrat anem llavors una estona a recórrer el camí cap al palau directament».
- 376 Llavors els tres van consentir: «Si és així hem d'acompanyar-vos», va dir en Romà i també en Pere: «Benvolgut capità, moltes gràcies».
- 377 No van tardar molt a arribar fins a les portes del palau reial, «Respectes donats, oh, vostra altesa», a la qual cosa el noble rei contestà.
- 378 Aquestes són les paraules exactes: «Quins regnes i ciutats heu recorregut

- sa saindong tolo na pinag-halean
saen bagang lugar an padudumanan
- per on els tres heu passejat i esdevingut
i en conseqüència ara on us dirigiu?»
- Na saro pa baga an hapot co gñonian 379
sa saindong tolo magña Camahalan
tadao nindo hiniling an Retratang mahal
duman na bubugtac maogmang Ladawan
- «Una cosa més us vull preguntar
a vosaltres tres tan enfadats,
quina és la raó de posar atenció
en el retrat que estàveu mirant?»
- Suminimbag tolos an Principeng tolo 380
magña sinabi mo iyan pó totoo
magña camugtacan caidiong Retrato
nag-guibong maraot sa samuyang gayo
- Van respondre els prínceps:
«Veritat és el que dieu sens dubte
la persona que en el retrat figura
ens va causar gran amargor i fúria».
- Can samong pagduman mayó pong naqui 381
camugtacan mi pó quinawatan nia
can camí magbuelta Cabayo ming dua
saiyang guinibo gñonian guinadan pa
- «Quan vam regressar no hi era
i ens havia deixat ben burlats
a la nostra tornada dos cavalls
també havia matat».
- Tara si D. Pedro ini an sinaysay 382
na camí pa man pó nia inobaan
can samuyang gubing na orog camahal
sa samong pagbuelta dai mi na-abtan
- En Pere llavors va afegir:
«També s'havia endut tot alhora
les robes que portàvem i vestits
a la nostra tornada enganyat».
- Ining si D. German an olay man iniho 383
an sacong Cabayo apod co Torilio
iyang sinacyan ini sa luba co
idto pó samuya iyo po an naglubo
- Va concloure en Romà:
«Vaig cridar el meu cavall Torilio
perquè pensava que s'havia perdut
per engany tan maleït dut».
- An mahal na Hade ini an inolay 384
o magña Principe na orog camahal
iyan dai sucat na satong pag- gñalasan
sia ta babae iyong na isipan
- Arribà aleshores del rei el temps:
«Oh, els meus benvolguts prínceps,
no ens hem d'estranyar doncs
ja que aquesta dona va ser».
- Con cayá man gñonian sabi co saindo 385
sa magña pag boot na quinoyog nindo
habong ma digtaan an honor caidto
ta idto talaga nin Dios eterno
- «Per aquest motiu us dic ara que
per haver-la seguit en el seu engany
el seu honor no va quedar amenaçat
per Déu etern assegurat».
- Caya an marahay sasaindo gñonian 386
ta quita man baga tauong binontagan
na sa Dios baga magña catogonan
patuadon nindo an tauong may otang
- «En conseqüència el millor que podeu fer
pel poder que tinc conferit ara mateix
segons la voluntat de Déu sobirà
és que la perdoneu en el seu fet».
- Na an bado mo principe D. Roman 387
na quinoa simo nin princesang mahal
gñonian caining oras sacong riribayan
halion sa isip an buhay na iyan
- «Per un tros de robes, en Romà,
preses per una princesa estimada
ara cal aquell fet perdonar
per sempre de la ment oblidar».
- Asin pa an saro sinabing cabayó 388
na quinoa baga idto sa saimo
gñonian man guiraray iyan bayadan co
sacong pa padisan capua torillo
- «Assumpte diferent són els cavalls
que foren arrabassats
seré jo qui us compense per ara
donant-vos de més dos braus».

- Na sagcod paman idto sa saindang dua 389 «En compensació pels dos
na guinadan baga caidtung daraga que foren per la jove morts
iyan bayaran co saindo baga sereu ben recompensats
halion sa isip idtung nag agui na i de la vostra ment tot oblidat».
- Sa madaling osip may pira nang bulan 390 Cal dir que després de mesos
sa palacio sinda duman nag eestar al palau havent-ho passat joialment
sa mahal na hade sinda nag paaram van dir adéu al noble governant
na sinda mapuli sa saindang lugar puix al seu lloc tornaven rutilants.
- Si isay dao baga an maca capara 391 Qui comparar-se llavors podria
digdi sa quinaban qui Dña. Maria al món amb la noble na Maria
magña caogmahan o casaqitan pa tanta innocència i agonies viscudes
saiyang inaguiahan pag cani daraga per violacions patides sent fadrina.
- An saiyang bogtac haluig nang aldao 392 El temps va anar passant a poc a poc
pag cahadeng mahal sa Granadang lugar com a noble rei del lloc de Granada
sa isip boot nia di nia na ligñauan ella mai podria del seu ésser oblidar
ining si D. Juan saiyang na momótan de qui s'havia enamorat, en Joan.
- Saró bagang altar duminoloc sia 393 Es va aproximar a l'altar llavors
asin luminohod na tolos man sana posant-se a voluntat de genolls
gñonian ominarang qui Virgen Maria a la Mare de Déu per invocar
ini an sinabi na ipig agagba amb les paraules següents.
- Oh Dios na poon nin Divino Verbo 394 «Oh, Déu sobirà del Diví Verb, favor
dios na halangcao na pinopoon co Déu lloat que esteu en els cels demane
lilingya man baya an pobreng buhay co del meu pobre ésser simple consideració
oyang mina-apod gñonian sa saimo d'aquest que us suplica amb desconsol».
- An sacuyang hagad sa saimo gñonian 395 «En aquest moment us suplique
na gusto co ama sacong maaraman m'agradaria saber on ha anat
dagang pig tacauan con saen na lugar i en quin lloc es troba retingut
cadtung sarong tauo lolong tampalasan aquell home tan desgraciat».
- Sacong isa-isacsi an sacong corona 396 «Us sotmetria de seguida la meua corona
ining sacong cetro na pagca babae pa també el meu ceptre mateix sent una dona
na con sia baga na sacong maquita si és que alguna vegada el torne a veure
bahala na poon an sacong espada la meua espasa immediatament es dóna».
- Cundi con sacali con aco gadan na 397 «O si per voluntat m'arriba la mort
si isay man digdi saco maherac na qualsevol que tinga de mi compassió
caya po poon co sacong ipaquita el que desitge ferventment, Senyor,
gñaning maheling co con saen po baga és que em mostres què va passar».
- Bayaan co ini ibalic co muna 398 Deixarem l'escena per un moment
digdi qui D. Juan gñarao de Valencia per anar amb en Joan de València
con haros pa sana ma patdan guinhaua perquè podem dir que estava morint
can saiyang pag lacao ta nag babaca-baca als boscos com una vaca mugint.
- Dai nin pag-ontoc sa bagui sa aldao 399 Dia i nit sense poder contenir-se
saiyang pag hebi asin panambitan i els escriuidors laments s'escolten

- sa pag hanap nia con anong dahilan
sa saiyang mahal ta sia binayaan
- Tara con sia man gñonian na saquitan
dahil sa dacula niang cagotoman
na tucao na lamang asin na agragñay
asin mina-apod qui Virgen na mahal
- Ini an agagha sa mahal na ina
icang para sorog o Virgen Maria
na tolong persona nin Trinidad Santisima
lilingya man nindo an tauong may sala
- Ining icadua na hagad pó бага
hulogui man logod nin Divina Gracia
baga man halean aco nin guinhaua
sa tugñod man lamang mahal na princesa
- Sa pag arang nia can oras na iyan
nacadagñog sia voces na malumbay
bitong na ticbahan an saiyang buhay
cainihong voces ini an inolay
- Gñaya mag dagos ca can saimong lacao
saimong dagñadang an Granadang lugar
sa lugar na idto maheling mo duman
an sarong retrato nin princesang mahal
- Can asu madagñog an boces na idto
an saiyang buhay nag gñalas na gayo
caya nag dagos na pag camang an tauo
saiyang pinunta an Granadang reino
- Sa madaling osip tolos inabot na
sa luas nin reino caining Granada
an si-say бага tauong maca quita
anan nag dudulag mina-tago sinda
- An dacula бага nindang catacutan
dahil sa saiya magña camugtacan
ta con sia naman simong torohocan
garo sarong hayop con sa tauo alagñan
- Dai man na haloy nag dagos na sia
saiyang inabot an pinto nin plaza
na gñonian man tolos saiyang naquita
sinabing retrato mahal na princesa
- Can saiyang maheling an retratong mahal
sia napa lucmo can oras na iyan
na dai na duman nin pig araman
magña panambitan nin saiyang buhay
- per absurda recerca sense veure final
aquest és de l'amor el mal.
- 400 Si és que alguna vegada emmalaltia
a causa de no tenir absolutament res
únicament a implorar s'asseia només
cap a la Verge tan estimada.
- 401 Suplicava el nom de la noble mare:
«Tu eres la protectora, oh, Mare de Déu,
tres persones en la Trinitat Santíssima
per compassió els meus pecats escoltaries».
- 402 «Aquesta és la meua última voluntat,
beneïda mare per la Divina Gràcia,
que si alguna vegada em suïcide
davant la noble princesa muira».
- 403 Mentre es trobava resant
va poder escoltar una tènue veu
que li va causar grans nervis
les veus van dir a continuació.
- 404 «Alça't i posa't a caminar
cap a Granada que serà el lloc
on has de poder trobar
de la noble princesa el retrat».
- 405 Després d'escoltades les veus
la seua vida va ser com renàixer
per la qual cosa es va encaminar
cap al regne de Granada.
- 406 Cal dir que ho va poder assolir
i a les vores de Granada va arribar
però qualsevol que el gosara mirar
fugia amb gran pànic del retrat.
- 407 Grans temors existien a la ciutat
a causa de la condició imposada
que si no és dóna a la justícia
com animal el delinqüent viuria.
- 408 No va tardar molt a arribar al centre
a la porta de la plaça sorprès queda
on va poder per fi veure contemplat
de la seua idolatrada princesa el retrat.
- 409 En veure aquell retrat abans benvolgut
va sentir la tristesa de les hores passades
perquè la seua vida mai havia confessat
les amargors de l'home són callades.

- Magña inagagha siring cainiho
abaa na baya mahal na retrato
ta ica an ilao nin magña mata co
saen dao na lugar an camugtacan mo
- Dai ca na herac sa sacuya baga
sacong camugtacan o Dña. Maria
gñonian caining oras gñonian haen cana
matios ca poon acong solo sana
- Madia dolocon mo an sacuyang buhay
sa sacuyang tugñod lilingya man lamang
cun tau pa baga magña camugtacan
an sacuyang bugtac maca heherac man
- Arin dao an puso na dai maherac
magña camugtacan halaba na an barabas
siring man an buhoc sa daga nag sagyad
baco man na hayop con simo mamalas
- Tara an soldado capitán sa guardia
asin pa an iba magña centinela
dacula manangad paggñalal man ninda
dahil caidong saindang naquita
- Nag boot man tolos inihong capitán
sa sarong soldados palacio dumanan
sa mahal na hade ica mag presentar
tandaan na gayo ining isasaysay
- Sa mahal na hade ini isabi mo
may sarong nag abot conde dí me bisto
alagñan na hayop alagñan na tauo
sia nag tatagñis togñod nin retrato
- Saiyang pag hebi asin panambitan
sa lugar na idto dimi na-araman
sa madaling osip sia na lunosan
an olay mi nangad sia na ay gadan
- Ining pinag botan tolos nag lacao na
sa real palacio nag sacat na sia
sa mahal na hade isinay-say nia
an simbag nin hade bamos gñaya quita
- Sa madaling osip sinda na ca abot
sa puerto Santiago dinoloc man tolos
idong sarong tauo dinoloc man tolos
an isip nin hade boot aronahod
- Cayá ining hade an olay iniho
sa gñaran nin Dios DivinoVerbo
- 410 Tot el que va dir va ser açò:
«Heus ací el meu idolatrat retrat
la llum dels meus ulls encegat,
en quin lloc heu estat».
- 411 «Mai us heu compadit piadosament
de la meua desolació, oh, na Maria
a aquestes hores on heu anat o tal volta
no coneixeu la meua circumstància».
- 412 «Veni a veure què ha sigut de mi
poseu-vos davant i mireu-me així
si és que encara som els mateixos
perquè en miserable m'he convertit».
- 413 «En quin cor no cap compassió
davant tan enormes barbes i abandó
també els meus cabells per terra
però animal si em mireu no sóc».
- 414 El soldat capità de la guàrdia
i els altres sentinelles que hi havia
tots meravellats de la presència
del que els seus ulls havien vist.
- 415 Llavors ràpid va ordenar el capità
a un soldat cap al palau caminar
davant el rei s'havia de presentar
recordant el que havia de dir.
- 416 Aquest és el missatge del soldat:
«Algú ha arribat que no sabem
si es tracta d'animal o ésser humà
enfrent del retrat està plorant».
- 417 «S'ha passat l'estona cridant
en aquell lloc el que no sabem
sembla que es tracta d'un malalt
creiem que s'estava morint».
- 418 El soldat llavors es va marxar
cap al reial palau immediatament
quan el rei d'això va ser informat
va dir d'anar a veure'l.
- 419 D'aquesta manera és com van arribar
a l'altura de la porta de Santiago
on es trobava aquell personatge
el rei va sentir profund espant.
- 420 Per aquesta raó va exclamar el rei:
«Pel Diví Verb en nom de Déu

- sa tugñod cong ini gñonian isabi mo
simong pag camugtac con бага dao ano
- 421 Simbag caining tauo ini an inolay
o mahal na hade aco pa boniagan
an saco pong gñaran iyo si D. Juan
sa reinong Valencia sacong hinalean
- 422 Tara ining hade gñonian nag hapot pa
tadao mo na bisto asin mo na coa
an sarong retrato na orog caogma
asin pig tagñisan nin simong persona
- 423 Ini an inolay ni D. Juan бага
iyan pong retrato na sarong daraga
sa saiyang ama sacuyang quinoa
na cami man po mag aagoman na
- 424 Ta dai nin swerte samong capaladan
na sia pó бага sacong binayaan
sa luas nin reino sacong cahadean
ta aco nag duman sa ama cong mahal
- 425 Sa lugar na idto asu mag balic na
magña camahalan saiyang caiba
di co na inabtan mahal na princesa
sa lugar na idto hinalatan saiya
- 426 Sa daculá bagang magña caangotan
nin sacuyang ama sa siring na bagay
an magña solodados tolos pinag-bótan
sa horas na idto halian nin buhay
- 427 Sa herac nin Dios na orog camahal
na herac sacuyá amigo cong tunay
sa matagñang bagui an carcel binucsan
asin man ta aco pinadulag duman
- 428 Nag hale man tolos an sacong persona
pogñaao casaquitan an sacuyang dara
magña cahadean magña banua Villa
an saiyang buhay di co man naquita
- 429 Daing salog бага magña ca sapaan
magña buquid langtad o magña cadlagan
na iyan man gabos sacong inaguihan
pag hanap sa mahal nin sacuyang buhay
- 430 Na mayo man sacó bagui o con aldao
di co pinag-isip magña cagutuman
sa paghanap poon can saiyang buhay
con saen nag duman sacong namomotan
- dir-me què és açò ara deveu
de sentir u a si mateix menyspreu».
- Aquell home paraules va dir:
«Oh, noble rei, ben agrait sigueu
per en Joan vaig ser conegut
del regne de València vinc».
- A la qual cosa el rei va contestar:
«Per què heu vist amb interès
aquest retrat que ací agafeu
i de la vostra persona patiu?»
- Va confessar per fi en Joan la veritat:
«Aquest va ser l'antic retrat d'una xica
vaig agafar-la de son pare un fatídic dia
amb la intenció de casar-me amb ella».
- «Però el destí no va voler sort
la vaig deixar per un moment en un lloc
als afores de la meua llar al regne
per trobar amb el meu pare aprovació».
- «Quan hi vaig de nou regressar
juntament amb tota la cort i nobles
ja no es trobava allí la princesa
al lloc on em vaig acomiadar d'ella».
- «A causa de l'enorme humiliació
que el meu pare va patir llavors
a tots els soldats va ordenar
matar-me en aquell moment».
- «Gràcies a la pietat de Déu vaig poder
per un amic veritable que em va ajudar
eixir de la presó una nit en la foscor
amb tota la gent del meu costat».
- «A ròssec va passejar la meua persona
caminant amb duresa i infinita ràbia
per tots els regnes ciutats i viles
que mai en la meua vida vist havia».
- «Incalculables van ser els rius,
llacs, muntanyes, pujols i boscos
milers pels quals vaig passar
per trobar l'amor de la meua vida».
- «Sense contar les nits i els dies
que sense menjar em mantenia
només per a trobar a la meua vida
onsevulla que ella estiguera».

- Tara can dai na nasacong mabuhat an sacuyang bitis dai ica lacad gñonian man concon sacong magña ugat na hapay man aco pobreng pagcamugtac 431 «Quan ja no vaig poder suportar-ho més ni tan sols donar un pas i caminar avant amb les meues venes sense remei exhaustes vaig reconèixer la meua pobra condició».
- Na labing sangtaon an pobreng buhay co sa daga man baga nag cacamang aco an sacong pigcacan masqui nalang ano magña dahon cahoy an doot pang gayo 432 «Per un any aquesta és la meua pobresa mugint a ròssec per la mala herba sense menjar res de fortaleza més que fulles, fruites i escorces».
- Olay man nin hade sa saiya baga duman sa palacio quita mag iiba aco naheherac sa saimo sana gabos sinabi mo ay maca luluya 433 Paraules davant les quals el rei va dir: «Marxem així dins del palau puix de vós certament m'aflegisc m'assec feble davant el que dieu».
- Luhá sa mata nia gñonian buminolos sa inisip-isip nin saiyang boot magña camugtacan buhay nia masupog sa madaling osip sinda ominabot 434 Llàgrimes queien del seu brut rostre pensant en el seu miserable aspecte que sens dubte els semblaria vergonyós probable va ser que es retiraren prompte.
- Can asu omabot sinda sa palacio nag pa apod man tolos sia nin barbero asin man hinale an buhoc na gayo na pinag aplasan sia nin balsamo 435 Quan van arribar al palau van ser cridats tots els barbers per afaitar aquells llargs pèls i posar-li els adequats bàlsams.
- An olay nin hade saindong darahon sa hospital sia tagñaning bologñon gñonian mo sabihon ini bagang doctor na an tauong ini saiyang atamanon 436 El rei va ordenar doncs: «Dueu-lo a l'hospital perquè siga guarit i que el doctor siga informat que aquest ha de ser com un amic».
- Sia na heracan caining calagñitan pag caabot nia duman sa hospital sa madaling osip nag ca pirang aldao nag bagsic man tolos an saiyang buhay 437 En els cels va ser recompensat el temps que va estar a l'hospital perquè després d'uns dies només la seua vida torna a palpitare.
- Dai pirang aldao duman cadtong lugar sa laog nin reino caning cahadean inabtan man sinda gñani nin caiual magña Africanong tauo magña palpal 438 En els dies que va passar allí dins dels territoris del regne va començar la lluita amb l'enemic les gents africanes estaven ací.
- Sa talaga baga nin Dios sa Lagñit an bilog na reino na daog na pirit hade man basallo piniot na tiquis asin hinagadan sinda man nin buhis 439 En veritat va ser Déu en els cels que produïra la derrota del regne tots llocs com vassalls i serfs pagant amb patiment els impostos.
- Sa dacula baga gñaning caangotan nin principeng mahal gñaran si D. Juan na sa magña morong magña caogmahan sa luminuas duman sa hospital 440 Gran ira van causar les notícies en el noble príncep en Joan la victòria dels moros aconseguida va ser el motiu de la seua eixida.
- Nag solot man sia colet asin manopla magña casangcapan saiyang quinoa 441 Es va armar amb arnès i manyopa i de les armes necessàries totes

- uning sinasabi gñaran na espada
ta duman sa campo ma luas man sia
- especialment d'una espasa
per eixir al camp de batalla.
- Tara an principe na orog camahal
garo baga sia an aguila real
sabihon pa baga saiyang pag gadan
digdi sa contrario magña morong palpal
- 442 El príncep honorable va demostrar
que en guerra era com una àguila reial
diguem com ell només va aconseguir
frenar al contrari marea de moros.
- Asu ma pag masdan caining general
na sa campo baga siang binayaan
may pirang soldado siang caibahan
saiyang sinabat Principe D. Juan
- 443 Quan d'ell es va adonar el general
caminava solament pel camp de batalla
i amb alguns soldats al seu al voltant
li va dir al príncep en Joan.
- Magña pag ralaban sabihon pa baga
cainihong dua na garong bibora
sa madaling osip can asu bagui na
ining magña moros suminoco sinda
- 444 «No són suficients les paraules
per a descriure dues grans serps
únicament cal dir que en fosquejar
els moros havien estat vençuts».
- Can oras na idto nag luhod canayon
sinabing general moro bagang lolong
asin an caiba na soldadong morong
na sinda man baga qui Mahomang campon
- 445 En aquelles hores estaven contrets
per les paraules del general moro
pel que havien fet covards soldats
seguidors de la religió de Mahoma.
- Hinanap man tolos gñani ni D. Juan
an mahal na hade asin magña mahal
sinda man nacoa cadtong bilangoan
ta idto man guibo nin morong caual
- 446 Immediatament en Joan
al noble rei i aristòcrates havia d'alliberar
puix havien estat empresonats
per l'enemic moro en propietat.
- Sabihon pa baga magña caogmahan
nin mahal na hade digdi qui D. Juan
na an bilog baga niacong cahadean
asin na duman guinibong general
- 447 Diguem la felicitat que va embargar
el noble rei per feta d'en Joan
al costat de tot el regne va felicitar
i com a general es va consagrar.
- Di naman na haloy panahon na idto
may guerra na naman nag abot na gayo
ta sinda nasiopog magbabauing idto
pagca daog ninda sa sinabing reino
- 448 No va tardar a passar molt de temps
fins que una altra guerra es va declarar
del perdedor en venjança trobada
desafiadora del famós regne.
- Gñonian luminiuat pagluas na naman
bantog na principe na orog camahal
talaga nin Dios sa saiya duman
sia nag victoria cadtong pag ralaban
- 449 Quan es va presentar l'ocasió
l'anomenat príncep amb decisió
i amb l'ajuda veritable de Déu
va poder enaltir de nou la història.
- Pag laban na idto na nag cadua na
na sia an firme iyong nag Victoria
an saiyang isip mariboc na sadia
dahil sa namotan dai naquita
- 450 Amb aquesta ja es van aconseguir dos
dels més fermes assoliments de victòria
però la seua ment no es componia
per aquella a la qual no veia.
- Na parati baga sia man mapogñao
dai na papatucao sa sellang tucauan
na masque man sia saen mina duman
mahal na retrato di nia na ligñauan
- 451 Sempre es mostrava en la distància
sense poder prendre assossec en cadira
a qualsevol lloc on el seu cos dirigira
l'adorable retrat de la ment mai oblida.

- Tara ining hade an olay iniho
o peling general digdi caining reino
ma pognao ca baga sa pagcaheling co
mag sabi ca sana ano dao con ano
- Na ano man baga an culang saimo
digdiho sa laog nin bilog na reino
magña cayamanan asin pa guinoo
na iyan man gabos na sasa camot mo
- Sagcod pa an baston simo nang cacaptan
talaga saimo sa pag ca general
digdi caining reino bilog na cahadean
asin an iba pa sa saimo iyan
- Con anong hagadon nin simong persona
aco mag sasonod sa saimo baga
ano mong maheling con sala sa regla
icang mag boboot na daing pagsala
- Tara si D. Juan an olay iniho
hadeng mina mahal na pinopoon co
gabos mong sinabi pina salamatan co
an gabos man digdi magña pag boot mo
- Con para sa saco tadao di acoon
magña camahalan alagñan itapon
cundi an sarong sacó con sacong aboton
ta nag tios saquit haloy na panahon
- Na cayá man hade gñaran D. Mariano
uya ining baston gñonian po coon mo
ta ini di bagay sa saco iniho
na pag gagalagñan general sa reino
- An baston na ini minsan pirang ribo
con aco gusto iyan ca camtan co
sagcod pa man baga an pagca guinoo
dai mag sa salá sa sacong totoo
- Tara ining baston saiyang binucsal
sa daculang pógñot nin saiyang buhay
tara ining hade gñonian na cobhanan
can guinibo saiya gñonian ni D. Juan
- Tara ining hade an olay nia lamang
ay gñaya D. Juan ica mag pacarhay
masque an bugtac mo garo aguila real
naca lihis ica salang original
- An baston na iyan saimong poroton
na dai mo aco Juan pa angoton
- 452 El rei llavors el va interrogar:
«Oh, triat general d'aquest regne,
esteu trist em fa l'efecte
digueu-me quina és la raó».
- 453 «Qualsevol que siga el vostre motiu
en aquest lloc dintre del regne
tots els acabats i senyors
tots ells per vós són posseïts».
- 454 «A més vós posseïu el bastó
ben merescut com a general
de tot el regne i la regió
i totes les coses del seu interior».
- 455 «El que demande la vostra persona
jo mateix concediré sense sotsobre
i qualsevol cosa que us desagrade
bé podeu dir amb la vostra honra».
- 456 A la qual cosa va respondre en Joan:
«Noble rei que jo adore i servisc
permeteu-me que us ho agraisca
aquestes coses us pertanyen».
- 457 «Si el remei estiguera en la meua mà
ho haguera ja solucionat molt abans
però no és assumpte que de mi depenga
i així sofrint turments camine ara».
- 458 Diu llavors al rei en Marià:
«Aquí està el bastó, vostre és ara,
no sóc jo la persona que el meresca
ni ser el general d'aquest termini».
- 459 «Milers se'l mereixen més juraria
si el meu gust fóra per a mi el prendria
per exemple un respectable patriarca
sense tatxa i com a saviesa la veritat».
- 460 D'aquesta manera va llançar el bastó
amb gran desolació per la seua vida
fet que al rei va causar preocupació
d'en Joan semblant humiliació.
- 461 Llavors va haver de dir el rei:
«Assossegueu-vos ara mateix en Joan
encara que sigueu una àguila reial
desviat aneu del pecat original».
- 462 «Recollíu immediatament el bastó
amb mi Joan no goseu jugar

- pag supog mo sacó labi cahararom
guibo mo sacuyá na garo sa lolong
- Na aram co na na ica marahay
saro cang príncipe na orog camahal
cundi an guibo mo iyan salang tunay
pag hale nin supog sa sacuya gñonian
- Dai na ca guirong ining si D. Juan
na heling na nia saiyang camalean
sa mahal na hade saiyang caolay
na tolos na бага sia tuminaram
- Ining tinaram nia an olay iniho
aco patauada mahal na Hade co
can sacuya bagang simo pagcabuyo
sa lugar na ini digdi sa tugñod mo
- Sa sacuyá бага pig oogma lamang
digdi sa togñod mo o hadeng halangcao
ta may pagñaco ca sa sacuya naman
na may ataman ca na maogmang rosas
- Tara ining hade olay pag tindog na
sa sacuya digdi pina tatauad ca
baston mo poroton saimong coaha
ining isasabi simong hinanioga
- Simong na momotan si Dña Maria
na saimong mahal magayon na sadiá
na sa sarong cuarto an estada nia
ta iyan pinsan co na orog caogma
- Si-isay man digdi caining cahadean
dai mayo lamang digding na ca aram
cundi man ta aco sa palacio real
asi man an tolo retratong mabansay
- Cayá an marahay sa baguing alas diez
nin camatagñaan tranquilo an isip
ica man mag laog asin ca mag masid
an princesang mahal simong ma sisirip
- Gñonian an togon co sa saimo lamang
pag abot nin oras guibohon mo iyan
na ica lomuas dumagos ca dian
an sacuyang sabi di mo pag ligñaan
- Pag abot nin oras alas once y media
sa magña soldados aco mag iiba
asin an iba pa sacuyang caiba
na tolong consejo consejo de sala
- m'humilieu sense resignació
comportant-vos sense valor».
- 463 «Sé que sou de natural bondat
príncipe d'enorme cordialitat
però les vostres paraules no ho són
us ordene reproveu l'excepció».
- 464 En Joan sense paraules es va quedar
en conèixer la gravetat del seu error
cap al bondados rei es dirigeix
amb paraules de gran emoció.
- 465 De la següent manera va començar:
«Us suplique que em perdoneu, senyor,
per les paraules que abans vaig dir
aquí en aquest lloc enfront de vós».
- 466 «El meu únic motiu de satisfacció
en el lloc en el qual ens trobem
és que m'havíeu promès antany
d'una rosa tenir gran cura».
- 467 A la qual cosa el rei va dir: «Alceu-vos,
us atorgue el meu perdó al present
preneu el bastó que teniu davant
i escolteu el que ara us conte».
- 468 «Enamorat esteu de na Maria,
l'adorable posseïdora de bellesa
en una cambra es troba vívida,
ja que és una estimada cosina meua».
- 469 «Cap ciutadà d'aquest regne
en sap sobre la seua existència
únicament jo en palau reial la conec
i els tres bells retrats que l'enalteixen».
- 470 «Millor serà que prop de les deu
quan tot estiga més tranquil als voltants
entreu a l'interior per veure amb sigil
de la princesa estimada el rostre».
- 471 «El meu consell llavors és aquest:
quan arribe l'hora seguiu-lo fidelment
aneu al lloc per passar a l'interior
el que he dit no oblideu».
- 472 «Quan siguen les onze i mitja
tots els soldats estaran amb mi
i tot el món en la meua presència
els tres consellers i consell de sala».

- Can asu madañog an siring na olay
macuri an ogma gñani ni D. Juan
pag abot nin bagui sia bominantay
pag abot nin oras saindang pag olay
- Tara can pag abot alas nueve y media
an mahal na hade tolos nag bolos na
gubing pag ca hade gñonian hinuba nia
nag bado na sia nin pag ca princesa
- Sa madaling osip nag laog na sia
an sarong capote saiyang quinoa
asin isinolot na dai maquita
an saiyang bado asin man an saya
- Na sa guilid sia duminagos lamang
sa lugar na idto ta nag hahalat man
tara an capote ibinugtac duman
ibabao nin silla asin tinocauan
- Dai man na haloy gñonian nag abot na
an sarong principe Juan de Valencia
sa lugar na idto duman na enot na
an saiyang mahal si Dña. Maria
- Tara an sinabi an olay iniho
i-isay cang lolong na palpal na tauo
na ica nag basang pag laog sa cuarto
ica sarong tauo na daing estilo
- Gñonian suminibag ining si D. Juan
aco бага iyo an saimong mahal
aco бага iyo simong binayaan
sa lugar na idto simong tinagoan
- Nag simbago na naman si Dña. Maria
ica man an tauo orog casiuaua
ica pa an poon o saro pang sagña
magña casaquitan sa buhay co бага
- Ay gñaya D. Juan con na araman co
casaquitan бага na ma dadañan co
na masqui na lamang pinogotan payo
dai aco nag iba lamang sa saimo
- Sacale na gadan an sacong persona
sa lugar na idto sa reinong Asturia
an sacuyang saquit gñonian saró sana
bacong arog gñonian inabtan co бага
- Ta guinibo saiya gñani ni Cleopardo
gotom asin paha na inaguihan co
- 473 En escoltar aquelles paraules
en Joan esclatava de felicitat
quan la nit va fer la seua arribada
va mirar l'hora que va ser acordada.
- 474 Rondant eren les nou i mitja
el noble rei s'havia preparat
canviant-se la roba del cos
i vestint-se ara de princesa.
- 475 Cal dir que va poder circular
cobrint-se amb una capa el cos
de manera que ningú la vera
amb els vestits que duia posats.
- 476 Va caminar per la part del darrere
fins al lloc on algú l'estava esperant
es va desprende de la capa col·locada
al respatllet d'una cadira on s'asseu.
- 477 No va tardar molt a presentar-se
el noble príncep de València
en aquell lloc on l'esperava
la seua enamorada na Maria.
- 478 Llavors es va excusar dient:
«Quina classe d'ignorant sou vós
que penetreu dintre de la cambra
semblant persona sense estil».
- 479 A la qual cosa digué en Joan:
«Jo sóc l'home que us estima
a qui un dia abandonàreu
del lloc que ens separà un dia».
- 480 Va respondre aleshores na Maria:
«Vós sou el major desvergonyat llavors
puix vós sou l'origen i el causant
de tots els meus terribles mals».
- 481 «Oh, en Joan, si arribe a intuir
les penes que havia de sofrir
encara que em tallaren el cap
amb tu mai hauria d'anar».
- 482 «Si en aquell moment haguera mort
al primer lloc regne d'Astúries
els sofriments haurien estat efimers
no com ara que visc sense consol».
- 483 «Les coses que em va fer Cleopardo
ràbia i ira que mai podré oblidar

- asin ibinayad an pobreng buhay co
sa saiyang otang na palpal na tauo
- Guinibo nia aco sarong tauong mangmang 484
tinios co gabos magña casaqitan
dai nin pag torog sa bagui sa aldao
sa inisip-isip magña camugtacan
- Aco huminale sa lugar na idto 485
magña ca bukiran sacuyang tinongo
sa sacong pag lacao binagat man aco
cadtong magña palpal gñaran bandolero
- May anom na bulan si sacong pag estar 486
sa madiclom бага na magña cadlagan
idto ominorog sacong casaqitan
daing hustong cacán an sacuyang buhay
- Dacol pa man бага sacong inaguihan 487
nagtios nin labing magña casaqitan
sacuyang inabot can nag aguing aldao
can guibo mo saco magña ca lologñan
- Tara si D. Juan ini an inolay 488
ining na sa tugñod o sacuyang mahal
haleon sa isip magña caangotan
con haros pa sana guinahaua co maotsan
- Dai na man aco mag say-say saimo 489
saquit na inaguihan nin pobreng buhay co
saimong hapoton pobreng amaon mo
saimo masabi can inaguihan co
- Di na sa sabihon magña inaguihan 490
sa saindo бага nin pag oorolay
asin ta dacol pa sacong isasaysay
sa buhay man ninda na pag aaguihan
- Ini an olay ni Dña. Maria 491
na gñaya D. Juan lomuas na ica
ta alas doce na an oras na бага
an sacuyang ama sia mag roronda
- Con gñonian an olay aco ma pa aram 492
na principeng mahal sacong na momotan
saimo ma ualat an Dios na mahal
sa baguing iniho oras na mabansay
- Sa madaling osip can ca inagahan 493
hinapot nin hade ining si D. Juan
sa saindang dua anong pig olayan
sa laog nin cuarto nin princesang mahal
- pagant amb la meua pobra vida
les necieses de vós ignorant».
- «Ell em va fer objecte sense ànima
a través de mil penalitats i vicis
vaig estar sense dormir dia i nit
suportant tot el turmentós suplici».
- «Finalment vaig poder fugir d'aquell lloc
per recórrer muntanyes i boscos
però vaig trobar en la meua trista escapada
aquells miserables bandolers».
- «Durant sis mesos vaig haver d'estar
enmig del més fosc bosc violacions
allí van començar més penalitats
sense menjar i en total degradació».
- «He viscut tot tipus d'humiliacions
i he conegut tot tipus d'afficcions
en els dies que han quedat en el passat
que m'han causat tantes indignitats».
- Davant tals paraules va dir en Joan:
«Qui avui us contempla, amor meu,
suplique alleuge la pena del vostre cor
puix la meua vida pràcticament va marxar».
- «En el meu cas no us relataré
les penes passades de la meua pobra vida
únicament al vostre oncle pregunteu
i amb això ho contemplareu».
- No els contaré tot l'itinerari
a tots vostés, el meu auditori,
perquè tinc més coses a dir
sobre què va passar en aquest escenari.
- Llavors va concloure na Maria:
«Marxeu ja en Joan, és matinada
les dotze de la mitjanit són ara
a esta hora tothom estarà de ronda».
- «Aleshores adéu us dic,
noble príncep que he estimat,
pregue a Déu sigueu benaurat
en la penombra d'aquestes ombres».
- Quan l'alba va arribar
el rei va voler preguntar en Joan
sobre l'esdevingut entre ambdós
enamorats a la cambra de la princesa.

- Tara si D. Juan ini an sinimbag
dulog ibang dahilan pig olayan nangad
cundi sia poon sacco nag pahayag
saquit inaguihan ay maca heherac
- Olay man nin hade gñonian sa saiya
na gñaya D. Juan ica mag handa na
sa Domingo baga dai mag sa salá
na camo nang dua mag pa desposada
- Tolos pinag botan an bilog na reino
caning hadeng mahal na si D. Mariano
aquí magurang man asin maguinoo
na mag ca sararó duman na sa palacio
- Pinag pa handa na sa palacio real
sari-sari baga na magña cauatan
aldao na termino gñaran na pag casal
sa principeng mahal gñaran si D. Juan
- Asu mag libot na an olay na bando
nag gñalas na gayo an bilog na reino
arin na princesa isay man na tauo
an niaon man dian laog nin palacio
- Magña consejeros nagñag olay-olay
sa Domingo baga satuyang ma masdan
sa sainda baga gñaran na pag casal
na satuyá baga sinda ma araman
- Guinibo nin hade na orog camahal
sabado pa baga pinag anyayahan
magña tauo bagang magña camahalan
na nag ca sararó sinda man nag cacan
- Can oras na iyan nag cacacan sinda
an mahal na hade lominuas sia
asin tuminindog duman sa lamesa
ini an inolay camong bahala na
- Na camo man baga an sacuyang buháy
na mag aasiste sainda pag casal
can sacuyá bagang maco among tunay
na iyo an gñaran principe don Juan
- Can oras na idto alas cinco y media
aldao na Domingo nin pag oumaga
sa madaling osip tolos inapod na
ining sarong tauo na criada nia
- Saiyang tinogon can oras na iyan
na ica man digdi sacong babayaan
- 494 En Joan va dir llavors aquestes paraules:
«No hi hagué raó per a parlar massa estona
però sa altesa va relatar desconsolada
les humiliacions de les hores passades».
- 495 El rei llavors li va fer saber:
«En Joan ara heu d'estar preparat
aquest diumenge a la sala es veurà
com ella de vós es casarà».
- 496 Ordre es va donar a totes les gents
del regne pel benvolgut rei en Marià
aquí vénen xiquets, pares i cavallers
tots reunits al palau se'n van.
- 497 Es van preparar al palau reial
diferents classes d'entreteniments
per al terme que s'havia de casar
l'estimat príncep en Joan.
- 498 Quan es va distribuir el ban
tot el regne estava estupefacte
princeses i tot tipus de nobleses
cap al palau es van anar congregant.
- 499 El conjunt dels consellers es va reunir
per diumenge tindre-ho tot amatent
que gaudiren els qui s'anaven a casar
perquè l'alegria fóra el manifest.
- 500 El que el rei va fer és començar
dissabte a rebre molta gent
tots els ciutadans i personalitats
convidats a un gran sopar.
- 501 A l'hora que van menjar
el noble rei es va alçar i va introduir
presentant-se davant de la taula
dient: «Vós aneu amb compte».
- 502 «Vosaltres sou part de la meua vida
que assistiu a aquest casament
qualsevol de vosaltres que vinga
respecte del príncep en Joan tinga».
- 503 Eren les cinc i mitja de la vesprada
l'endemà diumenge al matí
es pot dir que ràpidament crida
per a la preparació una criada.
- 504 Ordenà en aquell ambient:
«El que t'especificaré ací

togon co saimo gñonian mo tandaan sa saimong isip dai pag ligñauan		és la meua ordre perquè la recordes no l'oblides de la teua ment».
Cun isay man baga mag digdi saimo na magña consejos cainihong reino con sacale naman na apodon aco saimong sabihan may saquit na gayo	505	«Qualsevol que es presente dels consellers d'aquest regne si és que m'estan cercant heu de dir-los que estic malalt».
Dai man na haloy nag laog na sia asin nag bolos na buhay niang maogma magayon na gubing sa pagca princesa sa saiyang cuarto solosolo sana	506	No va tardar massa a entrar cercant de nou la pura felicitat un bellíssim vestit de princesa a la cambra esperant estava ja.
Asin nia binugtac an saiyang manto na igua nin patac na joyas de pecao can asu maquita caining consejo magña camugtacan nag gñalas na gayo	507	Sobre els muscles va posar-se el mantell adornat amb joies embrocades per complet quan allò va ser vist pel consell tots es van quedar amb els ulls oberts.
Tolos dómínagos sinda sa simbahan na ca abay nia ining si D. Juan can asu omabot tolos na quinasal nin sarong obispo na orog camahal	508	Tots van acudir llavors a l'església agafant estava de la mà en Joan quan van arribar se'n van anar cap a l'altar juntament amb al bisbe que els va casar.
Can asu matapus ini bagang mesa an bagong quinasal tolos nag puli na an bilog na reino nag gñalas mn sinda gadto gñaning dua bagong disposada	509	Quan va acabar la missa els joves ixen amb gales el regne per complet lloa la núvia que queda casada.
Sabihon pa baga ining ca fiestahan gabos man na cauat pinasale duman nin bilog na reino caning cahadean na para sa duman sa bagong quinasal	510	Permeteu-nos dir la gran festa i la concurrència que els va veure complet tot el regne en el palau pel novençans s'exaltava l'alegria.
Tara can omabot an oras hapon magña consejero mariboc na sinda an satuyang hade na otog caogma digdi sa satuyá na mayó man sia	511	El temps passà i arribà la vesprada motiu de preocupació per als consellers: «On és el nostre magnànim i adorat rei, per què no el tenim en presència?»
Ini an inolay ni Dña. Maria ay gñaya esposo pa aram na gñona an sacong amaon na orog caogma sacong aapodon sa cuarto man nia	512	D'aquesta manera va dir na Maria: «Disculpeu-me espòs per un moment el meu benivolgut oncle està indisposat a la seua cambra a cercar-lo m'escomet».
Nag paaram sia nin marhay na galang cadtong niaon duman na nag ca perisan na sa cuarto sia dominagos duman an criado baga saiyang pig botan	513	Es va disculpar llavors amb respecte dels convidats a la cerimònia un moment i a la cambra amb rapidesa es retira ordenant prompte a la criada.
Binocsan man tolos an saindang puerta tolos luminaog asin nia quinoa ini bagang cetro asin an corona saiyang binugtac duman sa bandiha	514	Obri de l'armari les portes i immediatament s'apodera del cetro i la seua corona que posa en una safata.

- Asin luminuas sa catiripunan
an mahal na reina ini an olay
gñonian caining oras oras na mabansay
na nag catiripon magña camahalan
- Digdi sa palacio na orog caogma
magña natitipon sa reinong Granada
gñonian man heligñon an saindang mata
digdi sa capot co sinabing corona
- An saindong mata heligñan na gayo
cun si-isay aco o arin na tauo
na aco man iyo na si D. Mariano
naguin sarong hade digdi sa saindo
- Ta aco man baga na iyong tinauan
nin Dios sa Lagñit na orog camahal
caining corona sacong na cacaptan
sacong ibaballo con si-isay paman
- Ini an simbag caining camahalan
saimong ibalio dian qui D. Juan
ani corona cetro caining cahadean
na sia na baga iyong may cabotan
- Sabihon pa baga an magña pag taca
nin bilog na reino caining Granada
si nag aguing aldao di na bisto ninda
na idto babae nag hade sainda
- Sa madaling osip punotogñan ninda
ining si D. Juan caining corona
tara ining reina si Dña. Maria
nag hadeng pinili sa reinong Granada
- Na digdi na gñani na ipinag say-say
cainihong reina na orog camahal
si nag guibo baga magña ca lulogñan
na pina gatogñan asin pina bitay
- Sagcod pa man baga magña casaquitan
can saiyang buhay na magña inabtan
isinabi nia asin pinagsay-say
sa dacol na tauong magña camahalan
- Tara si D. Juan ini an inolay
sa saiyang agom na orog camahal
na quita man mona gñonian ay dumoman
an lugar na idto Valenciang cahadean
- Satuyang heligñon an mahal cong ama
cun sia man buhay o cun man gadan na
- 515 Llavors es presenta a la multitud
i això es el que digué la noble reina:
«Ha arribat per fi el gran moment
per a totes les nobleses al descobert».
- 516 «Ací en aquest palau de gaubança
que tots sou del regne de Granada
heu de veure amb els vostres ulls
que duc la corona inadequada».
- 517 «Només us demane que amb els ulls
vegeu qui és en veritat aquest ciutadà
puix certament jo sóc en Marià
per vosaltres un dia rei proclamat».
- 518 «Sóc aquell que va quedar anomenat
un dia per Déu en els cels proclamat
i així aquesta corona que avui agafe
no la vull més i la rebutge».
- 519 Llavors sorpresa la concurrència
va dir que es concedira a en Joan
el ceptre i la corona d'aquell lloc
perquè mereixia que a ell arribaren.
- 520 Diguem que tots sorpresos estaven
i van quedar al regne de Granada
puix no sabien en els dies passats
que per dona tenien rei coronat.
- 521 Cal dir que en tal situació
a en Joan li van posar la corona
i com a reina va quedar na Maria,
reis escollits del regne de Granada.
- 522 I ací es va posar fi al turment
patit per la noble reina sense compte
de les miserables violacions fetes
pels quals cremats i condemnats foren.
- 523 La realitat de la vida van descobrir
en comprendre existència tan ombrívola
perquè ella els va fer veure per complet
a totes les alteses què és el sofriment.
- 524 Per fi va assenyalar intenció en Joan
a la seua adorable esposa de marxar
ha arribat el moment de regressar
al meu lloc el regne de València.
- 525 M'agradaria trobar el meu pare
si és que encara està viu o ja va morir

- haloy nang panahon di co na naquita
sa sacong pag heling naca suhay sia
- An mahal na reina ini an inolay
aco sa pag coyog can simong cabotan
ano man ma abtan nin satuyang buhay
ta pariho quita ilong inang mahal
- Sa madaling osip naglacao na sinda
saindang pinunta an dagang Valencia
can sinda omabot na abtan na ninda
an mahal na ama ni Dña. Maria
- Can sinda dumagos sa laog nin reino
tolos man sinabat nin magña consejo
sinda suminacat duman sa palacio
sabihon pa baga ogmang dimasiado
- Sinda luminohod na tolos man sana
ining si D. Juan gñaran de Valencia
asin pa man duman si Dña. Maria
sa tugñod nin mahal na magurang ninda
- Nag gñalas na gayo can oras na idto
an duang maonarca duman sa palacio
an olay sainda magñag tindog camo
sa mahal na sella mag tucao na gayo
- Ining si D. Juan ini an inolay
asin pa an agom reina bagang mahal
saindang inabtan can saindang buhay
haloy na panahon can enot na aldao
- Can digdi na gñani naaraman baga
buhay na inabtan magña aqui ninda
can oras na idto dacula an ogma
gñonian man quinnogos balang saro man sainda
- Tolos pinagbotan an magña soldados
cañon sa Muralla subsuban man tolos
sa reinong Valencia ominogmang orog
dahil man sa dua na bagong omabot
- Asin ta dacul pang magña bagay-bagay
sari-saring cauat pinaluas duman
dulot sa mag agom na orog ca mahal
ta tinauan sinda bago bagang buhay
- Caya magña tugang saindong arogan
buhay ni Maria an orog camahal
sa mahal na Dios dai na liligñao
cayá man linigtas sa magña tauong palpal
- 526 La noble reina va dir com segueix:
«Et seguiré allà on en un futur vages
qualsevol ruta que conduísca la vida
perquè fills som de la mateixa Mare».
- 527 Cal dir dir que van emprendre
la direcció cap al regne de València
a la seua arribada esperant els rebia
l'estimat pare de na Maria.
- 528 Quan van penetrar en el regne
es van presentar davant el consell
fins arribar a l'interior del palau
gran alegria els envolta.
- 529 Van complimentar els nouvinguts
el noble en Joan de València
i la seua esposa na Maria
davant dels seus naturals pares.
- 530 Estaven de pedra en aquell moment
al palau aquells dos monarques
així van dir: «Alceu-vos perquè us vegem
i seieu a les cadires, si us plau».
- 531 Llavors en Joan va començar a contar
al costat de la seua esposa la reina
els enormes avatars de la vida
des d'aquell primer dia.
- 532 Van ser coneixedors per fi
de les injustícies contra els seus fills
i va ser hora bona per a descobrir
com una abraçada fa sentir.
- 533 Es va ordenar als soldats preparar
el canó a la muralla per a les salves
al regne de València es donen gràcies
per fi els seus fills han regressat.
- 534 També per a tals propòsits solemnes
diferents jocs es van donar
perquè els casats havien revelat
que hi ha darrere del verb estimar.
- 535 En conseqüència, amic meu, aprèn
de la vida de la noble na Maria
de la qual Déu tingué compassió
salvant-la d'homes de misèria.

<p>Iontoc co digdi an sacong historia na basa na nindo amigo amiga tabagñi man nindo an sacong persona na maca guibo pa nin ibang historia</p>	536	<p>Ací es donarà final a la rondalla que has llegit sigues amic o amiga només que ajudes aquesta persona a contar futures històries demane.</p>
<p>Dispensaron lamang an sacuyang buhay sacale may salá camo na mag dugang sa sacong historio may leccion man bilang sa magña babaye digdi sa quinában</p>	537	<p>Dispensa la certesa que els errors la meua incapacitat produir poguera hi ha una lliçó moral en el meu conte per a totes les dones d'aquest món.</p>

— CATAPUSAN —
Segunda parte

— FI —
Segona part

Recibido: 13/05/2015

Acceptado: 29/01/2016

CABAYONG TABLA: ESTUDI I TRADUCCIÓ D'UN ROMANÇ FILIPÍ DEL REGNE DE VALÈNCIA (II)

RESUM: Introducció a la conformació del romancer de tradició hispànica a les illes Filipines i la presència del Regne de València com espai literari en una literatura asiàtica. Al treball acompanya la descripció i traducció directa des del bicolà al valencià d'un dels principals romanços filipins que tracten del Regne de Valencia: *Cabayong Tabla. Buhay ni Principe don Juan Asin ni Princesa Dña. Maria Sa Cahadean nin Valencia asin Asturias* —«Cavall de Taula»—, text per primera vegada traduït a qualsevol llengua. Així mateix, analitzem les fonts i descrivim la història argumental i la presència de València al Romancer filipí con a treball comparatista que pugua donar llum a la formalització del classicisme en les Lletres Filipines des de la literatura medieval de tradició hispànica.

PARAULES CLAU: Romancer hispànic, *awit* i *corrido*, Filipines, Regne de València, literatura hispànica, bicolà.

ANALYSIS AND TRANSLATION OF A PHILIPPINE METRICAL POEM ABOUT THE KINGDOM OF VALENCIA (II)

ABSTRACT: The paper introduces the development of the Philippine metrical romances from the Hispanic tradition and the presence of the Kingdom of Valencia as Asian literary topic. It is supplied with the first translation ever done from the original Bicolano into Catalan of one of the most relevant romances dealing with the Valencian topic: *Cabayong Tabla. Buhay ni Principe don Juan Asin ni Princesa Dña. Maria Sa Cahadean nin Valencia asin Asturias* —«Wooden Horse». We analyse the sources and the plot of the romance in order to compare and enlight the genesis of Philippine Classical Literature with the Medieval Hispanic *Romancero*.

KEYWORDS: Hispanic *Romancero*, Philippine Metrical Romances, *awit* and *corrido*, Philippines, Kingdom of Valencia, Bicolano.